

Leiding in de gemeente van Jezus Christus¹

• door Sytse de Jonge

¹ Dit artikel is voor een groot gedeelte gebaseerd op:

1. Willem J. Ouweneel, "De Kerk van God I, ontwerp van een elementaire ecclesiologie" 2010, Uitgeverij Medema, Heerenveen, hoofdstukken 7 en 8
2. "Hoe komt men tot de aanstelling van oudsten" door Joost Verduijn in Tijdschrift voor Pastorale Counseling, zie <http://www.metamorfosemagazine.org/item/28247/pagina/19054/hoekomtmen-tot-de-aanstelling-van-oudsten.html>
3. J.G. Fijnvandraat "Wat zijn voorgangers?" zie <http://jaapfijnvandraat.nl/index.php?page=artikel&id=1603>
4. Ph. Nunn "Evenwichtig Teamleiderschap in de Gemeente", zie <http://philipnunn.com/wp-content/filebox/tools/church-tools/01-balanced-team-leadership/balanced-team-leadership-dutch.pdf>
5. Jef de Vriese "Gedenk uw voorgangers" zie <http://www.devriese.eu/Artikels/Gedenk%20uw%20voorgangers.htm>

Sommige zinnen zijn letterlijk in deze bronnen terug te vinden.

ER ZIJN NOGAL WAT MANIEREN WAAROP LEIDERSCHAP IN DE WERELD GEREGELD IS. DAT GELDT VOOR SPORTVERENIGINGEN, EERSTE OF TWEEDE KAMERS, BEDRIJVEN EN INSTELLINGEN EN NATUURLIJK OOK VOOR KERKEN OF DENOMINATIES OF HOE MEN HET MAAR NOEMEN WIL. ONLANGS LAS IK NOG IN EEN BOEK DAT EVANGELISCHE CHRISTENEN (EN IK DENK NIET ALLEEN DE EVANGELISCHE) DE NARE GEWOONTE HEBBEN OM TE DENKEN DAT GOD OVER VEEL TEKSTEN IN DE BIJBEL EEN ZWART-WIT MENING HEEFT, DIE TOEVALLIG HEEL PRECIJS OVEREENKOMT MET DE PERSOONLIJKE MENING VAN ZO'N CHRISTEN.¹ EN MISSCHIEEN GELDT DAT WEL IN GROTE MATE VOOR HET THEMA LEIDERSCHAP. ALS WE HEEL EENVOUDIG Zouden KUNNEN DOEN WAT ER IN DE BIJBEL STAAT DAN WAREN ER NATUURLIJK NIET ZO VEEL VERSCHILLEN TUSSEN KERKEN.

2 Rachel Held Evans in "De deugdame huisvrouw"

Hele korte Geschiedenis van leiderschap in het OT

Leiderschap vinden we al op de eerste bladzijden van de Bijbel. Adam wordt over heel de schepping gesteld en, als voorbeeld daarvan, vinden we dat hij de dieren namen geeft. Hij zorgt voor ordening. Maar helaas zien we het gelijk bij Adam al mis gaan en hij verstopt zich. Het is nog steeds enorm makkelijk om je voor verantwoordelijkheden, taken of problemen te verstoppen.

Als we met grote stappen door het Oude Testament heen gaan vinden we dat bij de aartsvaders de patriarch aan het hoofd van zijn gezin en zelfs zijn familie staat. Als de zonen van Jakob al heel oud zijn, zijn ze nog steeds gehoorzaamheid aan hem verschuldigd.

Jozef was ook een echte leider, en het maakte eigenlijk niet zo uit waar hij was: in het huis van Potifar, in de gevangenis of aan het hof van Farao. In Hd7:10 wordt van Jozef gezegd dat Farao hem aanstelde tot hoofd over Egypte en heel zijn huis. En tegelijk zien we in heel de geschiedenis dat God zijn hand er in heeft, dat het uiteindelijk God is geweest die er voor gezorgd heeft dat Jozef op deze hoge plaats

gesteld werd, en dat om een heel volk in het leven te houden (Gn50:20; vgl. Ps105:17, 20, 21). En dit alles was niet mogelijk geweest als Jozef geen zuiver leven geleefd had. Jozef is geen willoze speelbal, nee hij is actief een man van God, eigenlijk een soort mede-arbeider van God, zoals Paulus dat later van zichzelf kan zeggen (1Ko3:9). Er zijn natuurlijk veel meer van die mede-arbeiders te vinden. Wat te denken van bijvoorbeeld de huisknecht van Abraham? Deze Eliëzer bestuurde het huis van Abraham, en in Gn24 zien we zijn afhankelijkheid van God als hij een bruid voor Izaäk vindt.

Een tijd later vinden we dat Mozes op advies van zijn schoonvader Jethro leiders aanstelt (Ex18). In Nm11:16 vinden we de 70 oudsten, een aantal dat later de basis zal vormen voor het Sanhedrin.

Als het volk na de periode in Egypte en de woestijn teruggekomen is in het beloofde land lezen we dat er in die dagen geen koning was in Israël en dat ieder deed wat goed was in zijn ogen. Duidelijk geen positieve taal! Maar steeds als het volk afdwaalt stuurt God rechters (richters) die het volk bevrijden van vijanden en het volk terugbrengen bij Hem. Van Samuël lezen we "geheel Israël van Dan tot >>

Berseba kwam tot de erkenning dat aan Samuël door de Heer het ambt van profeet was toevertrouwd” (1Sm3:20). Zo zien we dat leiders door het volk erkend worden.

Trouwens, de Bijbel is niet altijd zo positief over koningen. Zie bijvoorbeeld Dt17:20 - als een koning zich verheft boven zijn broeders komen er net zo goed problemen als wanneer er geen koning is. De balans is in alle tijden moeilijk geweest.

In de tijd dat de Here Jezus op aarde leefde was het Sanhedrin het hoogste rechtsorgaan. Maar in de praktijk van de dag hadden de overpriesters, Farizeeën en Herodianen heel wat in de pap te brokkelen. Dat waren ook geen beste tijden, zelfs niet toen de Schepper van hemel en aarde hier rondwandelde.

De Oudste en de Opziener in het NT

Zo zijn we in de tijd van het Nieuwe Testament aangekomen. In het NT springen een aantal termen er uit omdat ze vaak voorkomen. Dit zijn met name de Griekse uitdrukkingen *presbyteros* (dit betekent “oudere” in leeftijd, maar verwijst ook naar de ouden van de vroegere generatie) en *episkopos* (wat opziener betekent). In het OT zijn corresponderende woorden voor oudste en opziener te vinden.: De uitdrukking *presbyteros* komt overeen met de oudsten (Zaqên) in Israël, en de uitdrukking *episkopos* komt overeen met de opzieners (sjôtêr) in Israël. Het begrip “oudste” lijkt meer op de persoon zelf te slaan en met name op zijn leeftijd, wijsheid en ervaring, terwijl het begrip “opziener” meer op de taak van de oudste lijkt te slaan (als herder, opziener over de kudde). Je zou kunnen zeggen dat “oudste” meer een status is en “opziener” meer op de plichten van de oudste lijkt te slaan, dus op wat hij doet of moet doen.

Al heel spoedig in de gemeente krijgt het begrip “oudste” een betekenis die lijkt samen te vallen met het begrip “opziener”. Zo worden de oudsten uit Efeze in Hd20:17 oudsten en in vs 28 opzieners genoemd. En ook Eusebius gebruikt rond het jaar 300 beide termen nog door elkaar.

Maar er waren in de begintijd van de gemeente ook al andere ontwikkelingen. Zo lijkt het erop dat al kort na het overlijden van de apostelen het de gewoonte werd dat de oudsten van een gemeente één van hen aanwezen als voorzitter: de *episkopos* (opziener, bisschop). Zo was er al rond

100 na Christus sprake van een eenmansbediening in de gemeente. Men onderbouwt dit met een verwijzing naar bijv. In 1Tm3:1-7, een bekend stukje over oudsten en diakenen. Daar zien we dat bij de omschrijving van diakenen en vrouwen de meervoudsvorm gebruikt wordt, maar dat er van *de* opziener of *het* opzienerschap gesproken wordt. Evenzo vinden we in het andere bekende stukje, in Titus 1, dat in vers 5 gezegd wordt dat Titus oudsten moet aanstellen, maar in vers 7 wordt opnieuw van *de* opziener gesproken wordt.

De brieven van de apostolische vaders Ignatius en Polycarpus veronderstellen dat er in elke gemeente een oudstenraad is met een opziener aan het hoofd die duidelijk de voornaamste figuur is.

De gemeenten worden in de loop van de geschiedenis steeds weer opgeroepen zich aan de opziener te onderwerpen. Een gemeentelid kan buiten de opziener om niets doen. Zonder de opziener is er zelfs geen sprake van een gemeente, want alleen hij kan de sacramenten bedienen. Zonder hem kan men zelfs geen huwelijk aangaan. Hij wordt de aardse vertegenwoordiger van de hemelse Christus in de gemeente.

Andere uitdrukkingen voor leiders in het Nieuwe Testament

Er staan nogal wat andere uitdrukkingen in de Bijbel voor diegenen die de gemeente leiding geven. Zo is er sprake van besturingen (1Ko12:27), leidinggevendenden (1Th5:13; Rm12:8), het opzienerschap (Hd1:20), heel treffend ook de dienstknecht (zie Mt20:25-28 en 23:7-11). Leiderschap in de Bijbel is altijd dienend, gericht op mensen. Niet om te heersen, maar om de kudde te leiden, te voeden en te hoeden. Ook al worden leiders niet heel expliciet herders genoemd, weten we dat de Heer zelf nogal eens de Herder (Ps23), de Goede Herder (Jh10:11), de Overste Herder (1Pt5:4) of de Grote Herder (Hb13:20) wordt genoemd. Het is geen wonder dat grote mannen Gods zelf herder waren (Abraham, Izaak, Jakob, Mozes, David). De oudsten uit Efeze worden opgeroepen om zorg te dragen voor de kudde (Hd20). Ook in leiderschap is het de discipel genoeg dat hij wordt als zijn Meester (Mt10:25). Hier ligt een hele speciale mooie taak juist voor de leiders. Trouwens, als we het over herders hebben mag toch ook wel gezegd worden dat er voor de schapen ook iets te doen is: Schapen moeten luisteren naar de stem van de herder. Het is heel belangrijk dat de schapen de stem van

de lokale herders kennen, dat er een echte relatie is. Zowel gemeentelid als oudste moeten hier samen aan werken.

Een ander woord voor leider is voorganger (zie bijvoorbeeld Hb13:7, 17, 24). De voorganger is de leider die meegaat, de leider die voorop loopt, een leider die nagevolgd moet worden. De leider in de gemeente staat niet van een afstandje toe te kijken en te delegeren en te heersen. Nee, hij gaat mee, hij geeft het voorbeeld.

Leiding en Structuur

Als je zo door de Bijbel wandelt dan valt het op dat er wel heel veel aandacht gegeven wordt aan leiding in de gemeente. Er zijn veel voorschriften en regels, zowel in het Oude als het Nieuwe Testament. En ook uit de praktijk van alle dag (vooral de zondag denken we dan makkelijk) weten we heel goed dat leiding onontbeerlijk is. Te vaak zijn er valse tegenstellingen gecreëerd tussen de leiding van de Heilige Geest aan de ene kant en menselijke arbeid aan de andere kant. Leaders in de Bijbel zijn altijd mede-arbeiders van God.

Het is makkelijk te beweren dat in de Bijbel niet over ambten gesproken wordt en dat daarom het ambt van bijvoorbeeld voorganger of oudste niet Bijbels is. Inderdaad komt de uitdrukking “ambt” in de Bijbel niet voor. Wel wordt er vaak gesproken over “dienst” of “bediening”. Maar als je je realiseert dat een ambt in principe niet meer is dan een positie van gezag, van bestuur, van beheer of van dienstverlening dan is het eenvoudig in te zien dat elke gezagspersoon zo een ambtsdrager is, of we zo’n persoon nou een oudste noemen of een ouderling of een diaken of een opziener of een bisschop.

Leiding en structuur zijn eigenlijk in alle denominaties van alle tijden een uitdaging geweest: De eerlijke vraag voor alle gelovigen is daarbij eigenlijk altijd dezelfde, ook al is men zich die vraag in precies die bewoordingen niet altijd bewust (geweest): Hoe geven we op een eigentijdse, door de Geest geleide manier invulling aan leiding in de gemeente?

Er zijn voorbeelden te over van doorschieten naar te veel structuur of juist te weinig structuur. In kerkgenootschappen met heel veel structuur is men er zich heel goed van bewust dat we “in de wereld” zijn. De

nadruk komt makkelijk op het instituut te liggen (denk aan de staatskerken) met alle gevaren van dien. Al gauw is het instituut star en rigide geworden en wordt er veel aandacht aan de buitenkant besteed, of dat nu de buitenkant van het gebouw of de kleding of de vaste liturgie is. Aan de andere kant vinden we die nominaties (vaak evangelisch) waar de nadruk niet zozeer op de kerk, als het instituut ligt maar juist op het individu. Hier is men er zich heel goed van bewust “niet van de wereld” te zijn. Helaas is het in dit soort kerken/denominaties nogal eens zo dat er om elke andere opvatting een kerkscheuring ontstaat. Ieder doet wat goed is zijn eigen ogen en de Heer heeft uiteraard dezelfde mening als ik en die mening staat ook in de Bijbel, zoals in de inleiding al vermeld. De uitdaging blijft altijd om de juiste middenweg te vinden.

Uit het NT kunnen we een aantal zaken afleiden:

- De NT gemeenten vertonen een zekere zelfstandigheid en een zekere afhankelijkheid. Zo zijn er collectes voor elkaar, worden brieven rondgestuurd, enz. De 7 gemeenten in Op 2, 3 krijgen alle 7 brieven, maar toch worden zij niet opgeroepen zich met elkaars zaken te bemoeien. Dus gemeenten hebben een zekere autonomie maar onderhouden ook banden met elkaar.
- Leiderschap in de Bijbel heeft een element van “gezag” of “autoriteit”, maar er is zeker ook een element van “dienen”.
- Het leiderschap is overwegend meervoudig, maar er zijn volgens sommigen aanwijzingen voor enkelvoudig leiderschap (*de opziener*).

De Oudste en de Diaken

De voorwaarden die aan een oudste gesteld worden zijn vrij bekend. We vinden de voorwaarden in 1 en 2 Timotheüs en in Titus 1. Juist omdat de rijtjes niet helemaal identiek zijn, valt aan te nemen dat de rijtjes (ook bij elkaar genomen) niet compleet zijn. Het lijkt de bedoeling van Paulus om een algemeen beeld te schetsen. En als we naar die rijtjes kijken dan vragen we ons oprecht af welke christen op aarde altijd en helemaal aan al die voorwaarden kan voldoen. Toch is het goed om naar het opzienschapschap te streven, zoals dat in 1Tm3:1 staat. Niet om te heersen, maar om te dienen. Niet omdat je zelf zo geweldig bent, maar omdat je een geweldige Heer hebt. Niet omdat je zo’n geweldige herder bent, maar omdat je jezelf een schaap weet van de Grote, Overste, Goede Herder.

Waar worden oudsten door gekenmerkt?

- Zij hebben een karakter dat van de Geest doordrenkt is. Zij zijn nuchter, bezadigd, vriendelijk, beschaafd, ingetogen, hebben zichzelf onder controle, inschikkelijk, enz.
- Zij zijn bekwaam om te leren (onderwijzen), te vermanen, te weerleggen.
- Zij zijn vol toewijding aan de Heer, vol ijver, serieus.
- Zij zijn overtuigde christenen, met een zuivere leer, zich houdend aan het betrouwbare Woord.
- Zij zijn aansprakelijk. Zij leiden niet op de wereldse manier, maar dienend.
- Zij besturen hun gezin, dat wil zeggen dat ze monogaam zijn, hun kinderen degelijk opvoeden en dat hun kinderen gelovig en niet weerspannig zijn. Hieruit blijkt dat zij ook in andere situaties kunnen besturen.
- Zij zijn gastvrij, dus ook voor vreemden (dat zijn niet alleen maar vreemdelingen maar ook die mensen die ze eigenlijk een beetje vreemd vinden!), niet alleen maar voor hun vrienden.
- Zij zijn geen dronkaards en geen vechters (ook niet met woorden) en zij zijn niet geldzuchtig.
- Oudsten zalven zieken (Jac5).

Nou, als je zo naar dit rijtje kijkt, dat met een beetje goede wil ook nog wel langer gemaakt kan worden, dan kan de schrik je als oudste of als aankomend oudste of als mogelijk oudste, zomaar om het hart slaan. Niemand kan immers alles. Maar gelukkig, dat hoeft ook helemaal niet!

Er wordt bijvoorbeeld in de Bijbel onderscheid gemaakt tussen oudsten die wel en die niet arbeiden in woord en leer (1Tm5:17; zie ook Hb13:7, “voorgangers”). Trouwens, volgens Tt1:9-11 moeten alle oudsten het Woord van God kunnen hanteren. Bij de genoemde teksten gaat het dus mogelijk over een bijzonder soort woordverkondiging en er wordt gedacht dat het kan gaan over het spreken in de gemeentelijke samenkomst (woordbediening, onderwijs).

In zijn algemeenheid kan gezegd worden dat er een balans moet zijn tussen geestelijke gaven en taken. Het is ook goed als er balans is tussen onderwijs, pastoraat en bestuur. Het is niet voor niets dat het leiderschap in het Nieuwe Testament overwegend een teamleiderschap is. De oudsten van Jeruzalem (Hd15:2, 4, 6, 22v; 16:4), van de gemeenten in Judea (Hd11:29, 30), van Derbe, Lystra, Ikonium en Antiochië

(Hd14:20-23), van Efeze (Hd20:17), in elke stad van Kreta (Tt1:5), in de gemeente (Jc5:14; 1Pt5:1v) worden gezamenlijk aangesproken of genoemd. In 1Tm4:14 wordt in de NBV gesproken over de raad van oudsten.

Zelden heeft iemand meer dan twee bedieningen (bijvoorbeeld herder en leraar). Het is goed als in een team van oudsten de verschillende gaven en talenten in balans zijn. Twee zijn beter dan één zei Salomo al en door de veelheid van raadgevers komt iets tot stand. Zo is het ook goed als in een gemeente de woordbediening door meerdere personen plaatsvindt. Dit is natuurlijk helemaal in lijn met de gedachte uit 1Ko14, dat ieder iets heeft. Door in een team samen te werken zal de oudste minder stress hebben en zal er meer tijd zijn voor zijn eigen gezin. Het is niet voor niets dat een oudste een goed bestuurder van zijn eigen gezin moet zijn en dat is erg moeilijk als hij avond aan avond weg is. In het al genoemde artikel van Philip Nunn wordt gewezen op verschillende typen leiders die in een oudstenraad aanwezig zouden moeten zijn. Uiteraard zal dit in kleine gemeenten een probleem zijn, maar in kleine gemeenten moet men zich serieus afvragen waarom men zo klein geworden is en of het niet raadzaam is met anderen samen te gaan. Ook dat zal niet altijd mogelijk zijn. Het is natuurlijk helemaal triest als door scheuringen allerlei talenten niet meer aanwezig zijn in de plaatselijke gemeente.

De kenmerken van de verschillende typen oudsten zijn, heel kort:

- Creatief/visionair - Zo'n oudste weet wat er gaande is in de christenheid in breder verband, heeft veel contacten binnen en buiten de lokale gemeenschap. Zijn ideeën kunnen mogelijk onrust veroorzaken.
- Coördinerend/delegerend - zo'n oudste kijkt op de klok, houdt de vergadering op gang, zorgt dat er een verslag komt, weet wie verantwoordelijk is voor taken.
- Toepassing/actiegericht - zo'n oudste staat te popelen om een en ander uit te gaan voeren, meestal al voordat er volledige overeenstemming is bereikt.
- Herderlijk - zo'n oudste heeft goede sociale eigenschappen, kent de namen van alle gemeenteleden inclusief de kinderen en de naam van de kat van de oude zuster. Het gaat hem echt om mensen.
- Kwaliteitscontrole - zo'n oudste kent zijn Bijbel goed en stelt lastige vragen, en is bijna instinctief wantrouwend

tegen wat voor verandering dan ook, vraagt om uitstel van beslissingen .

Ook hier is weer de grote uitdaging om te gaan met verschillen. Zo houden we elkaar scherp, zo eren we onze Heer, zo kunnen we zijn gemeente dienen, zo gaan we echt samen op weg!

De oudste staat niet alleen in zijn bediening voor de Heer. Hij hoeft niet alles alleen te doen. Dat geldt zelfs voor het team van oudsten. Er zijn in de gemeente van Jezus Christus ook mensen die in het NT "diaken" worden genoemd. Andere termen die we tegenwoordig hier voor horen zijn "dienaar", "dienstknecht", "deken" of "diakoon". Er wordt soms wel eens makkelijk gedacht over "dienaars", bijvoorbeeld dat zij zich 'alleen maar' bezighouden met geldzaken, maar als we kijken naar de geschiedenis in Hd6 dan zien we dat er aan dienaars hoge eisen worden gesteld. We lezen hier dat de apostelen een probleem hebben: Doordat ze allerlei praktische werkzaamheden moeten verrichten hebben ze niet voldoende tijd voor hun eigen taak: Gebed en onderwijs (in die volgorde!). Daarom vragen ze de discipelen om te zien naar mannen die de praktische zaken van hen kunnen overnemen (vs. 4). In de eerste plaats valt op dat het de discipelen zijn, en niet de apostelen, die deze mannen uit moeten kiezen. In de tweede plaats worden hen wel enkele criteria opgelegd door de apostelen: Deze nieuw te benoemen dienaars moeten mannen zijn die goed bekend staan en vol zijn van de Geest en van wijsheid. Dus niet de nadruk op goed kunnen rekenen of organiseren, nee vol van de Geest!! Het mag ons dan ook niet verbazen dat in de aanhef van de brief aan de Filippiërs de oudsten en diakenen in één adem genoemd worden: zij lijken naast elkaar te staan in de leiding van de gemeente. De dienaars dienen de gemeente, maar ontlasten daarmee tegelijkertijd de oudsten. Er is minstens één voorbeeld van een vrouwelijke diaken in de Bijbel en zij wordt met name genoemd: Febe in Rm16:1. 1Tm3:11 lijkt inderdaad minstens te suggereren dat diakenen vrouwen kunnen zijn. De dienaars zijn belast met de materiële zorg voor de gemeente, maar we zien dat de dienaars Filippus en Stefanus, die bij de gekozen mannen uit Hd6 hoorden, ook een andere bediening hadden, misschien wel juist omdat ze als dienaar gediend hadden. Filippus doopte en legde de Schrift uit en Stefanus predikte. Je kunt natuurlijk niet bewijzen dat dit tot de vaste taken van de diakenen behoorde, maar ook niet dat dit niet zo is.

God besteedt heel veel zorg aan de gemeente, zowel geestelijk als lichamelijk. Automatisch denk je aan die tekst in Jc1:27 waar we lezen over reine en onbevleete godsdienst - het bezoeken van wezen en weduwen in hun verdrukking maakt daar onderdeel van uit, en het lijkt er op dat de tekst toch eigenlijk betekent dat de wees en de weduwe geholpen worden om de materiële nood te lenigen zodat ze minder verdrukking hebben. Het lijkt niet echt over het alleen maar drinken van een kopje koffie te gaan. Natuurlijk is er in deze tijd niets mis met een kopje koffie! Wat kan een diaken zo al doen? Zo maar een greep uit een aantal mogelijkheden: bezoekers welkom heten en hen gastvrijheid bewijzen door ze de weg te wijzen, een kopje koffie aan te bieden en met hen te praten zodat ze zich echt welkom voelen. De gebouwen onderhouden, bijvoorbeeld schilderwerk of schoonmaken, kosterwerk, collectes beheren en in contact met zendelingen staan (thuisfront).etc.

Het is mooi als ook jonge mensen zich voor deze dingen in zetten, zodat ze mogen gaan groeien in hun werkzaamheden in de gemeente en in het koninkrijk van God en mogen doorgroeien tot steunpilaren in de gemeente. Maar natuurlijk hoef je niet jong te zijn om de gemeente te dienen. Het is maar al te makkelijk om te denken dat een ander, bijvoorbeeld een jongere, iets maar moet doen.

Aanstelling en erkenning

Eigenlijk is bijna iedereen het er wel over eens dat er oudsten zijn en moeten zijn. Er is wel veel verschil van mening over hoe oudsten herkend en aangesteld moeten worden. Is het de gemeente die aanstelt, of is het een of ander hoofdbestuur van een groep van kerken? Of is het alleen de Heilige Geest? Eén van de veel gehoorde argumenten is dat in het Nieuwe Testament oudsten alleen aangesteld worden door apostelen of hun afgezanten, dat er nu geen apostelen meer zijn en dat er dus geen oudsten meer aangesteld kunnen worden. Dit is in de brede christenheid echter een hele duidelijke minderheidsopvatting en ook hier moet je je serieus afvragen of er wellicht wijsheid in de raad van velen zit.

Nu is het duidelijk dat de oudsten uit Efeze (zie Hd20:28) door de Heilige Geest waren aangesteld. Het lijkt er ook op dat Paulus in de gemeenten waar hij was geweest oudsten aanstelde - hij deed dat zelf (bijvoorbeeld samen met Barnabas) of liet Timotheüs of Titus dat doen.

Paulus was echt zo'n mede-arbeider van de Heer. Het is boeiend dat de Heilige Geest normaal gesproken mensen gebruikt in het werk in het koninkrijk en in de gemeente. Treffende voorbeelden daarvan vinden we in Hd13:3 en Hd15:28. In beeld zien we ook heel mooi dat het volk van Israël in de woestijn geleid werd door de wolkkolom, een heel duidelijk beeld van de Heilige Geest, en door mensen (Mozes en de oudsten). Als het goed is, is er geen tegenstelling tussen het werk van de Geest en het werk van mensen. Een aanstelling door mensen bevestigd is daarom niet perse in tegenspraak met een aanstelling door de Heilige Geest. Sterker nog, dit zou eigenlijk gewoon samen moeten gaan. Uiteraard zijn er gevaren, worden er fouten gemaakt, zijn mensen feilbaar en schatten we soms personen gewoon verkeerd in. Wellicht juist daarom staat er (weliswaar van de dienaars) in 1Tm3:10 dat zij eerst beproefd moeten worden en daarna dienen. In 1Tm5:22 lezen we dat Paulus Timotheüs opdraagt niemand snel de handen op te leggen, juist nadat hij enkele verzen lang over oudsten heeft geschreven. Het lijkt er op dat zowel voor oudsten als diakenen eerste een proeftijd is, waarna zij pas echt als dusdanig gaan functioneren. In 1Tm5 lezen we hoe ook oudsten kunnen zondigen en hoe ze dan vermaand moeten worden.

De gemeente moet dus vertrouwen hebben dat bepaalde broeders echt door de Heilige Geest als oudsten aan de gemeente gegeven zijn. Nieuwe oudsten worden, als het goed is, niet door de gemeente "gemaakt". Zij hebben zich al als oudsten geprofileerd door het werk van oudsten te doen, en door aan de hierboven geschetste voorwaarden te voldoen. Zo'n aspirant oudste heeft er al naar gestreefd om oudste te zijn (1Tm3:1). Zulke nieuwe gezagsdragers zijn al een tijdje door de gemeente beoordeeld en komen dus ook uit het eigen midden van de gemeente. Zo'n oudste hoeft nu ook weer niet heel erg oud te zijn maar moet wel al een flinke tijd christen zijn en een goed getuigenis hebben. Timotheüs was bijvoorbeeld nog jong (1Tm4:12) en laten we niet vergeten dat er veel geestelijke, fysieke en psychische kracht nodig is om het werk van oudste te verrichten. Van de Leviëten, die een echt fysieke dienst hadden, wordt in Nm4 maar liefst 8 maal een bovengrens van 50 jaar aangegeven. Nog veel lastiger is het om oudsten te erkennen, daar zit misschien wel het grootste probleem. Zeker in gemeenten waar allen gelijk lijken te zijn (maar sommigen zijn altijd meer gelijk dan anderen) is het gevaar opnieuw groot dat een ieder kan doen wat goed is in zijn eigen ogen, meestal natuurlijk gesterkt door een Bijbeltekst die

heel misschien soms toch wel een klein beetje uit de context is gehaald. Er is, ook wat dat betreft, niets nieuws onder de zon. Het is niet voor niets dat Hb13:17 ons oproept onze voorgangers (= oudsten?) te gehoorzamen. Dat betekent dat we naar onze oudsten toe onderdanig moeten zijn. Ook wanneer we om een of andere reden niet kunnen gehoorzamen (maar dat moet wel voor velen vrij duidelijk zijn, anders is het waarschijnlijk een smoes) dan kunnen we nog altijd respect betonen. Dan zorgen we ervoor dat onze oudsten (voorgangers) hun werk met blijdschap kunnen doen (Hb13:17). Het zou zo zegenrijk voor de gemeente zijn als oudsten echt gewaardeerd worden, soms zelfs dubbele eer waard worden geacht (1Tm5:17). Dat is wel wet anders dan mopperen, klagen, bekritisieren of zelfs roddelen en kwaadspreken wat helaas ook gebeurt. Het is goed om de oudste af en toe een compliment of een klopje op de schouder te geven, je waardering en je dankbaarheid uit te spreken. Laten we ook niet vergeten voor hen te bidden en te danken.

Moeiten van oudsten

Het is ons maar al te goed bekend hoe de satan zijn pijlen afvuurt op hen die integer met God willen wandelen. Het mag ons dan ook niet verbazen dat oudsten, die zich meestal het vuur uit de schenen lopen om de Heer en zijn gemeente te dienen, wat extra pijlen te verduren hebben. En zij zijn niet immuun. In de eerste plaats hebben zij dezelfde noden en zorgen als alle mensen. Maar daarnaast zijn ze vaak onder veel druk, zowel door moeilijke problemen als door gebrek aan tijd. Ze moeten tenslotte altijd beschikbaar zijn en voor elke situatie een pasklare en snelle oplossing hebben. En vaak hebben deze oudsten een gezin en ook nog een gewone betaalde baan naast hun werkzaamheden voor de gemeente. Een dubbele werkweek is niet denkbeeldig. En omdat ze nu eenmaal beslissingen nemen waar niet iedereen het mee eens is, hun standpunten niet gewaardeerd worden, verliezen veel oudsten vriendschappen. Zo zou het toch onder ons niet mogen zijn.

Het is duidelijk dat het gezin van een oudste vaak onder druk komt te liggen. Volgens Jef de Vriese van het Centrum voor Pastorale Counseling is de top drie problemen onder christelijke leiders:

1. Burn Out
2. Huwelijksproblemen
3. Problemen met seksualiteit.

Valkuilen en Gevaren

Adam verstopte zich, en een paradijs zal het op deze aarde niet weer worden, ook niet in de gemeente, voordat de Heer Jezus uit de hemel komt om zijn Vrederijk op te richten. Verstoppelen is niet goed, maar aan de andere kant zijn er ook gevaren. Een leider is geen dictator, net als Diótrefes, die mensen die het niet met hem eens waren de gemeente uitzette en andere kwalijke praktijken uithaalde. Een leider moet ook niet uit zijn op schandelijke winst (1Pt5:2), zo iemand wordt gauw een uitbuiters. Een man van God is niet uit op status, eer of geld, hij is er op gericht de gemeente te dienen en de Heer te verheerlijken. De inhoud moet altijd belangrijker zijn dan de positie. Een leider moet dienen en een herder zijn en dat is nog altijd wat anders dan een herdershond die blaft en gromt. ■

